

може бути будь-яка особа, яка набуває в процесі його реалізації конкретний процесуальний статус.

Право на судовий захист є ширшим поняттям, ніж право на позов, оскільки охоплює не тільки позовне, а всі види судочинства, крім того, правом на судовий захист наділене ширше коло суб'єктів (позивач, заявник, заінтересовані особи, відповідач і треті особи).

Підсумовуючи, зазначимо, що фактична реалізація права на судовий захист є важливою функцією правової держави і сприяє як ефективному і своєчасному здійсненню правосуддя, так і підвищенню довіри громадян до судової системи.

Література

1. Рабінович П. М. Права людини і громадянина: навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – К.: Атіка, 2004. – 464 с.

2. Идрисов Р. Ф. Конституционная защита прав граждан / Р. Ф. Идрисов, Л. Ф. Лучинкина // Вестник Удмуртского университета. – 2011. – Вып. 1. – С. 130–136.

3. Злобина О. В. Принципы судебной защиты прав человека: понятие и содержание / О. В. Злобина // Вестник Тамбовского государственного университета. – 2011. – Вып. 10 (102). – С. 316–320.

УДК 347.9 (043.2)

Кагадій М. І., к.ю.н., с.н.с.,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Цивільне процесуальне право України і врегульоване ним цивільне судочинство побудовано на принципах, в яких відображені основні засади функціонування права та здійснення судочинства.

Значення принципів цивільного процесуального права в тому, що в них відображені найбільш характерні демократичні риси, якісні особливості цивільного судочинства і загальна спрямованість права та його найважливіших інститутів.

Принципи сприяють правильному пізнанню і застосуванню норм цивільного процесуального права, виступають основою для законодавчої практики, для підготовки, розроблення і прийняття відповідних їм за змістом правових норм та їх удосконалення. Розвиваючись разом із суспільством в умовах політичних та соціально-економічних перетворень, принципи вдосконалюються та створюють додаткові умови для забезпечення гарантій захисту прав і законних інтересів учасників

процесу. Тому їх порушення, як правило призводить до зміни або скасування судових рішень.

Отже, принципи цивільного процесуального права – це обумовлені соціально-економічними умовами суспільного життя формально закріплені засади здійснення правосуддя в цивільних справах, які визначають завдання і мету правосуддя в цивільних справах, характер, зміст і побудову цивільного судочинства, а також повноваження та процесуальну діяльність суду, учасників процесу, їх процесуально-правове становище [1, с. 12].

Принципи цивільного процесуального права тісно взаємопов'язані між собою і в сукупності становлять систему. Кожний з принципів системи відіграє самостійну роль, характеризує галузь у цілому, окрему стадію чи окремих процесуальний інститут, але між ними існує зв'язок і взаємодія, які визначаються єдністю мети і завдань цивільного судочинства, дія одного принципу обумовлює дію інших. Кожний з принципів не може існувати окремо від принципів системи, а тільки у взаємодії з ними, зміст окремих принципів розкривається з урахуванням змісту інших принципів цивільного процесуального права.

Кількісний склад системи принципів цивільного процесуального права в нормативному порядку не передбачений і в науці цивільного процесу визначається по-різному.

Для виявлення специфічних властивостей принципів їх можна згрупувати за різними критеріями, а саме:

- за змістом та сферою поширення принципи поділяються на: загальноправові (демократизм, гуманізм, законність); міжгалузеві (здійснення правосуддя виключно судом, незалежність суддів тощо); галузеві (диспозитивність, змагальність, процесуальна рівноправність сторін). принципи окремих правових інститутів (безпосередність, усність);

- за формою нормативного закріплення виділяють принципи: закріплені Конституцією України; закріплені у законодавстві про цивільне судочинство;

- за роллю в регулюванні процесуально-правового становища суб'єктів правовідносин принципи поділяються на такі: які визначають процесуально-правову діяльність суду; які визначають процесуальну діяльність осіб, які беруть участь у справі, й інших учасників процесу;

- за предметом регулювання виділяють: організації правосуддя (судоустрою і судочинства); функціональні – принципи процесуальної діяльності (судочинства); на принципи, які визначають зміст процесуальної діяльності (диспозитивність) і принципи, що визначають процесуальну форму виконання процесуальних дій (усність, безпосередність, безперервність);

- за їх значимістю принципи поділяються на: фундаментальні (абсолютні – диспозитивність, рівноправність сторін, процесуальний

формалізм); конструктивні (відносні – всі інші принципи).

Класифікацію принципів можна проводити за змішаною основою, наприклад, за дією в системі права і за формою нормативного закріплення або за предметом правового регулювання, але найбільш прийнятною та практичною вбачається класифікація принципів – за формою нормативного закріплення.

До принципів цивільного процесуального права, які закріплені Конституцією України [2], належать принципи, основні з яких – здійснення правосуддя виключно судами (ст. 124); принцип територіальності і спеціалізації побудови системи судів загальної юрисдикції (ст. 125); здійснення правосуддя суддею одноособово, колегією суддів, а також за участю народних засідателів (ч. 2 ст. 129); незалежність і недоторканність суддів та підкорення їх тільки законові (ч. 1 ст. 126, ч. 1 ст. 129); законність (п. 1 ст. 129); рівність усіх учасників процесу перед законом і судом (п. 2 ст. 129); змагальність сторін та свобода в наданні ними судові своїх доказів і доведенні перед судом їх переконливості (п. 4 ст. 129); гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами (п. 7 ст. 129); державна мова судочинства (ст. 10) тощо.

До принципів цивільного процесуального права, закріплених законодавством про цивільне судочинство, належать принципи диспозитивності, процесуальної рівноправності сторін, раціональної процесуальної форми, усність, безпосередність, оперативність.

Література

1. Цивільний процес: навч. посіб. / А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Р. О. Стефанчук, О. І. Угриновська та ін. / за ред. Ю. В. Білоусова. – К.: Прецедент, 2005. – 172 с.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 28. – Ст. 532.

УДК 347.447.7 (043.2)

Камінська Н. С., старший викладач,
Київський університет туризму,
економіки і права, м. Київ, Україна

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ЗА ПОРУШЕННЯ УМОВ ДОГОВОРУ НА ТУРИСТИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Захист прав споживачів є пріоритетною сферою адаптації національного законодавства України до законодавства ЄС. Серед основних напрямів у цій сфері необхідно виокремити туристичні послуги,